

**UTENOS KOLEGIJOS
VERSLO IR TECHNOLOGIJŲ FAKULTETO
VERSLO IR VIEŠOSIOS VADYBOS KATEDROS
BUHALTERINĖS APSKAITOS STUDIJŲ PROGRAMA**

TVIRTINU

Dekanė

dr. Vaida Bartkutė-

Norkūnienė

2021- 06 - 07

ILGALAIKIO MATERIALAUS TURTO APSKAITOS ANALIZĖ

UAB “NAMELIS”

BAIGIAMASIS DARBAS

Darbo autorius

BA-17I gr. stud.

Olga Filipova

2021- 05- 25

Recenzentė

Lektorė

Darbo vadovė

Lektorė

Vijolė Satkauskienė

2021-06-03

Loreta Bagdanavičienė

2021-05-25

UTENA

2021

SANTRAUKA

Olga Filipova. Ilgalaikio materialaus turto apskaita UAB „Namelis“. Buhalterinės apskaitos studijų programos studentės baigiamasis darbas. Vadovas lektorė Loreta Bagdanavičienė. Utenos kolegijos Verslo ir technologijų fakulteto Verslo ir vadybos katedra. Utena, 2021.

Bakalauro baigiamąjį darbą sudaro trys dalys: teorinėje dalyje nagrinėjami Lietuvos autorių pateikiami ilgalaikio materialiojo turto apibrėžimai, jo klasifikacijos, registravimo ar įsigijimo, nusidėvėjimo bei naudojimo ir remonto apskaitoje reikšmė bei ypatumai.

Antroje – praktinėje dalyje pateikiama UAB „Namelis“ charakteristika, įvertinamas bendrovės ilgalaikis materialusis turtas. Taip pat išnagrinėjama įmonės ilgalaikio materialaus turto įsigijimo, nusidėvėjimo, rekonstravimo ir remonto, nurašymo apskaita. Atliekama penkių metų laikotarpio ilgalaikio materialiojo turto analizė UAB „Namelis“ pavyzdžiu. Darbe analizuojama bendrovės ilgalaikio materialiojo turto struktūra ir dinamika.

Trečiame – patobulinimo pasiūlymai.

SUMMARY

Olga Filipova. Analysis of Fixed Tangible Assets Accounting at "Namelis", UAB. Accounting degree program work. CEO lecturer Loreta Bagdanavičienė. College of Business and Technology of Utena, Faculty of Business and Management Department. Utena, 2021.

The graduation work consists of three parts: in the theoretical part there are defined long-term asset management (usage, accounting) problems, analyzed and systematized aspects of theoretical and practical long-term asset management using laws and principles of Republic of Lithuania and opinions of Lithuanian and foreign authors. Moreover, there was analyzed classification, purchasing, tariffing and pricing of long-term material asset in accounting and reparation, selling, transcription accounting using the example of UAB "Namelis".

In practical part there is given an analysis of company's long-term material asset composition, structure and dynamics. In addition, there are given calculations of UAB "Namelis" long-term material asset depreciation, renovation and others indicators.

In the third - suggestions for improvement.

TURINYS

SANTRAUKA	2
SUMMARY	3
ĮVADAS	7
1. ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO SAMPRATA IR KLASIFIKAVIMAS	9
1.1. Ilgalaikio materialiojo turto samprata	9
1.2. Ilgalaikio materialiojo turto apskaita.....	13
Ilgalaikio materialiojo turto registravimas ir įsigijimas	13
Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimas	16
Ilgalaikio materialiojo turto rekonstravimas ir remontas	18
Ilgalaikio materialiojo turto nurašymas.....	20
1.3. Reikalavimai informacijos atskleidimui apie IMT finansinių ataskaitų rinkinyje ...	21
2. ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO APSKAITA UAB „NAMELIS“.....	23
2.1 Įmonės charakteristika.....	23
2.2 UAB „Namelis“ ilgalaikio materialiojo turto pirminė apskaita	27
2.3 UAB „Namelis“ ilgalaikio materialiojo turto suvestinė apskaita.....	32
3. ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO APSKAITOS TOBULINIMAS	35
IŠVADOS.....	39
LITERATŪROS SĄRAŠAS	40
PRIEDAI	42
1 priedas	Error! Bookmark not defined.
2 priedas	Error! Bookmark not defined.
3 priedas	Error! Bookmark not defined.
4 priedas	Error! Bookmark not defined.

5 priedas	Error! Bookmark not defined.
6 priedas	Error! Bookmark not defined.
7 priedas	Error! Bookmark not defined.
8 priedas	Error! Bookmark not defined.
9 priedas	Error! Bookmark not defined.
10 priedas	Error! Bookmark not defined.
10 priedas (tiesinys).....	Error! Bookmark not defined.
11 priedas	Error! Bookmark not defined.
12 priedas	Error! Bookmark not defined.
12 priedas (tęsinys)	Error! Bookmark not defined.
13 priedas	Error! Bookmark not defined.
14 priedas	Error! Bookmark not defined.

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Materialiojo turto skirstymas.....	12
2 pav. Ilgalaikio materialiojo turto apskaitos būdų apibendrinimas.....	15
3 pav. Nusidėvėjimo skaičiavimo metodai.....	18
4 pav. IMT eksploatavimo ir remonto išlaidų užregistravimas.....	19
5 pav. Pardavimo pajamų pokytis 2015-2019 m., Eur.....	24
6 pav. Grynojo pelno pokytis 2015-2019 m.....	25
7 pav. Ilgalaikio materialiojo turto likutinės vertės pokytis 2015-2019 metais.....	25
8 pav. Trumpalaikio ir ilgalaikio turto santykis įmonės turte.....	26
9 pav. Ilgalaikio turto pasiskirstymas.....	27

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Ilgalaikio materialiojo turto apibrėžimai pagal skirtingų autorių.....	10
2 lentelė. Ilgalaikio materialiojo turto likutinės vertės pokytis 2015-2019 m. proc.....	26
3 lentelė. Buhalterinės sąskaitos, kuriose apskaitomi ilgalaikio materialiojo turto objektai..	28
4 lentelė. Sandėlio ir automobilių vertės apskaitoje pagal įsigijimo savikainos metodą ir pagal tikrąją vertę.....	36

5 lentelė. Turto dalies pokytis po perkainojimo 2019 m.	36
6 lentelė. Nuosavo kapitalo pokytis po ilgalaikio materialiojo turto perkainojimo 2019 m	37

IVADAS

Darbo aktualumas - kiekvienai įmonei, norint sėkmingai dirbti, reikalingos tam tikros sąlygos, įskaitant materialines. Šios sąlygos kiekvienai įmonei yra skirtingos, o atsižvelgiant į didėjančius rinkos poreikius, jų tampa vis daugiau.

Ilgalaikis materialusis turtas gali būti naudojamas įvairiose įmonės srityse: gamyboje, prekyba, paslaugų teikimas. Nei viena įmonė neveikia be šio turto. Skirtingų įmonių turtas skiriasi priklausomai nuo verslo pobūdžio, dydžio ir kitų veiksnių. Turtas, kuris nenaudojamas per vieną gamybos ciklą, apskaitos požiūriu yra netikslus ir, kadangi paprastai sunku palyginti sunaudotą šio turto dalį, jis gali būti įtrauktas į tam tikro laikotarpio sąnaudas ir gamybos bei pardavimo sąnaudas.

Kiekviena įmonė turi turto, tačiau svarbiausią vietą įmonėje užima ilgalaikis turtas. Be to, kaip jau minėta, be šios nuosavybės negalima užsiimti jokia veikla. Apskritai įmonių materialusis ir nematerialusis turtas skiriasi priklausomai nuo įmonės veiklos, pobūdžio ir kitų veiksnių.

Ilgalaikis materialusis turtas priklauso ir naudojamas visoms įmonėms, neatsižvelgiant į jų dydį ir verslo pobūdį. Todėl į juos reikia atsižvelgti, kad žinotume, kiek mes turime, kiek tai kainuoja, kiek nusidėvėjusi ir pan. Todėl būtina susipažinti su ilgalaikio turto apskaita. Ilgalaikis turtas, atsižvelgiant į jo santykinę vertę ir didelę reikšmę bet kokiame versle, turi būti saugomas ir vertinamas.

Darbo objektas – UAB „Namelis“ ilgalaikis materialusis turtas.

Darbo tikslas – išanalizuoti ilgalaikio materialiojo turto apskaitą UAB „Namelis“.

Darbo uždaviniai:

- išnagrinėti ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo, nusidėvėjimo bei klasifikavimo apskaitos teorinius aspektus;
- atlikti UAB „Namelis“ ilgalaikio materialiojo turto apskaitos analizę;
- pateikiant UAB Namelis ilgalaikio materialiojo turto apskaitos tobulinimo galimybes;

Darbo metodika:

Darbas atliktas analizės metodu, mokslinių straipsnių, teisės aktų, įmonės apskaitos dokumentų analizė ir sintezė, apibendrinimas, aprašomasis metodas, interneto šaltinių analizė.

Darbo struktura : Darbas susideda iš trijų skyrių. Pirmame skyriuje apibrėžiama turto samprata, grupavimo ypatumai ir apskaita. Antrame skyriuje išnagrinėta ilgalaikio turto apskaita. Pateikiami svarbiausi pastebėjimai, išsakoma nuomonė dėl ilgalaikio turto apskaitos. Trečiame skyriuje pateikti tobulinimo variantai. Darbą sudaro įvadas, 3 dalys ir išvados, 15 pozicijų literatūros sąrašas. Darbo apimtis be priedų – 41 puslapis.

Atliekant šį darbą buvo pasiekti tokie **studijų programos rezultatai :**

1. Apibūdinti verslą kaip sistemą, verslo aplinką, joje vykstančius įvykius ir procesus;
2. Įforminti ūkinės operacijas juridinę galią turinčiais dokumentais;
3. Apskaityti įmonės turtą, nuosavą kapitalą, įsipareigojimus, pajamas bei sąnaudas;
4. Taikyti kompiuterinės apskaitos sistemas;
5. Taikyti apskaitą reglamentuojančius Lietuvos Respublikos teisės aktus bei verslo apskaitos standartai (VAS)
6. Įvertinti įvairius pardavimo būdus ir mokėti juos pavaizduoti apskaitoje
7. Gebejimas pagrįsti apibendrinti, analizuoti ir sisteminti organizacijos finansinių ataskaitų duomenis, vertinti finansinės būklės ir veiklos rezultatus, teikti siūlymus valdymo, finansavimo, investavimo ir kitais klausimais.
8. Žiniojimas buhalterijų profesionalų etikos kodekso nuostatų taikymo principus ir geba jais vadovautis.
9. Rinkti ir analizuoti informaciją, reikalingą profesinės veiklos problemoms spręsti ir užduotims atlikti, taikant šiuolaikines informacines technologijas.

1. ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO SAMPRATA IR KLASIFIKAVIMAS

1.1. Ilgalaikio materialiojo turto samprata

Ilgalaikis materialusis turtas - turtas, kuris pakartotinai dalyvauja gamybos ar paslaugų teikimo procese ir, išlaikydamas savo natūralią formą, per vienerius metus nenusidėvi, o jo įsigijimo kaina yra ne mažesnė, nei nustato pati įmonė pagal nustatytus kriterijus.

Pagrindinis įmonės tikslas yra generuoti veiklos pelną. Norint pasiekti šį tikslą ir vykdyti verslo veiklą, įmonei reikalingi skirtingi ekonominiai ištekliai, o vienas iš jų, t.y. materialusis ilgalaikis turtas - tas turtas, kuris turi materialinę formą ir vertę.

Turimo turto registravimas ir jo apskaitos tvarkymas yra vienas iš svarbiausių įmonės uždavinių. Labai svarbu tiksliai ir teisingai vesti įmonės IMT apskaitą, nes menkiausios šio objekto apskaitos klaidos ar netikslumai gali reikšmingai paveikti galutinį įmonės rezultatą, pelną (nuostolius).

Materialiajam turtui priskiriamas įmonei nuosavybės (patikėjimo) teise priklausantis bei pagal išperamosios nuomos sutartį (lizingu) valdomas turtas, kuris daugelį kartų dalyvauja gamybos bei aptarnavimo procese, ir išsaugodamas savo išorinę formą, nusidėvi. (Juozaitienė, L. (2016)).

Pasak Kalčinsko (2017), materialusis turtas vaidina labai svarbų vaidmenį daugelio įmonių veikloje, nes be jų galima teikti paslaugas.

12 VAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ numato, kad ilgalaikis turtas turi atitikti šiuos kriterijus:

- turtas bus naudojamas ilgiau nei vienerius metus;
- pagrįstai galima tikėtis, kad ateinančiais laikotarpiais iš to bus gaunama ekonominė nauda;
- galima patikimai įvertinti turto įsigijimo (gamybos) kainą;
- turto įsigijimo (gamybos) savikaina nėra mažesnė už minimalią ilgalaikio turto kainą, nustatytą kiekvienai turto grupei;
- rizika, susijusi su materialiuoju turtu, pereina įmonei.

Tiriant ilgalaikio materialiojo turto sampratą, matyti, kad Lietuvos Respublika įstatymų leidėjai ir įvairūs šia tema rašantys autoriai supranta ir interpretuoja tą patį objektą kitaip.

Galinenė B. (2004) gana tiksliai apibrėžia nuosavybės sąvoką, ji pabrėžia, kad tai yra tas pats dalykas nuosavybė apibrėžiama įvairiomis prasmėmis: ekonomine, teisine, socialine ir kt. Todėl galime sakyti nėra vieno „materialiojo ilgalaikio turto“ sąvokos apibrėžimo. 1 lentelėje parodyta

skirtingi ilgalaikio turto apibrėžimai:

1 lentelė

Šaltinis	Apibrėžimas
12 VAS „Ilgalaikis materialusis turtas. (2004).	Ilgalaikis materialusis turtas – materialusis turtas, kuris teikia įmonei ekonominės naudos naudojamas ilgiau nei vienerius metus ir kurio įsigijimo (pasigaminimo) savikaina yra ne mažesnė už įmonės nusistatytą minimalią ilgalaikio materialiojo turto vertę.
Lietuvos Respublikos Pelno mokesčio įstatymas. (2001).	Ilgalaikis materialusis turtas – tai materialusis turtas, kuris naudojamas vieneto pajamoms uždirbti (ekonominėi naudai gauti) ilgiau kaip vienerius metus ir kurio įsigijimo kaina ne mažesnė už vieneto pagal šio įstatymo 1 priedėlyje išvardytas ilgalaikio turto grupės nustatytą kainą. Šio turto įsigijimo kaina į vieneto sąnaudas įskaitomos dalimis per turto nusidėvėjimo laikotarpį.
Gudaitienė, O. (2002). Finansinė apskaita	Ilgalaikiam materialiajam turtui priskiriamas turtas, kuris daugelį kartų naudojamas gamybos ir aptarnavimo procese ir būdamas tos pačios natūrinės formos nusidėvi naudojamas ne trumpiau kaip per vienerius metus, kurio įsigijimo vertė yra ne mažesnė už įmonės nustatytą minimalią to turto vertę.
Mackevičius, J. (2001). Auditas: teorija, praktika, perspektyvos.	Ilgalaikis materialusis turtas – tai žmogaus rankų arba gamtos sukurtas turtas, kuris naudojamas įmonės produkto gamybai, prekių ir paslaugų teikimui, savo administracinėms reikmėms, nuomojamas užsakovams, t.y. tai visas materialusis įmonės turtas, skirtas ne parduoti ir ne suvartoti per vieną ataskaitinį laikotarpį. Juo numatoma naudotis įmonės gamybinėje, prekybinėje ar kitokioje veikloje ir gauti pajamas ilgiau nei vienerius finansinius metus.

1 lentelės tęsinys

Kalčinskas, G. (2017). Buhalterinės apskaitos pagrindai.	Ilgalaikis materialusis turtas – ilgą laiką (ne vieną ataskaitinį laikotarpį) naudojamos gamybos priemonės (pastatai, statiniai, mašinos, įrengimai), ir savo vertę į gaminamus produktus perkelia dalimis, tam turtui pamažu nusidėvint.
„Tarptautiniai apskaitos standartai“. (2000).	Ilgalaikis materialusis turtas – tai toks turtas, kuris daug kartų dalyvaudamas gamybos, prekybos ar paslaugų teikimo procese ir išsaugodamas savo natūrinę formą, nusidėvi naudojamas ne trumpiau nei vienerius metus.
Block, S. B. (128,802). Foundation of Financial Management.	Ilgalaikis materialusis turtas – tai toks turtas tradiciškai surašomas tvarka, atvirkščia jo likvidumo laipsniui, pradedant šį sąrašą žeme: - žemė, ant kurios pastatyti pastatai ir statiniai – mažiausiai likvidus turtas (jo pavertimo pinigais laikas ilgiausias); - pastatai ir statiniai naudojami ūkinėje veikloje; - įrengimai instaliuoti šiuose pastatuose; - transporto priemonės naudojamos ūkinėje veikloje.
Dauderis, H. (128,803). Finansų apskaita: kaip pasirinkti sprendimą, II tomas.	Ilgalaikis materialusis turtas naudojamas verslo veiklai palaikyti ir turi teikti naudą ilgiau kaip vienerius metus
Kanapickienė, R., Rudžionienė, K., Jefimovas, B. (2016). Finansinė apskaita.	Ilgalaikiam materialiajam turtui priskiriamas turtas, kurį įmonė ketina naudoti savo veikloje, t.y. gamindama produkciją, tiekdamas prekes ar produkciją, tiekdamas paslaugas ar įmonės valdymo tikslams ilgiau nei vienus metus.

Ilgalaikio materialiojo turto apibrėžimai pagal skirtingų autorių

Palyginus juos, nesunku pastebėti, kad kiekvienas autorius įvairiai keičia ilgalaikio turto apibrėžimą, tačiau jo prielaida išlieka ta pati. Autorių nurodytas laikotarpis taip pat aiškinamas skirtingai, nors iš esmės tai reiškia tą patį - vienerius metus. Taigi, pasak autorių (šis laikotarpis yra bent vieneri metai, ilgalaikis, ataskaitinis laikotarpis, finansiniai metai) ir atskiria ilgalaikį turtą nuo

kito turto. Visi autoriai pabrėžia dar vieną labai svarbų bruožą: materialusis ilgalaikis turtas naudojamas įmonės pajamoms generuoti, nusidėvint. Tai ir būdinga tik ilgalaikiam turtui.

Konkreči koncepcija priklauso užsienio autoriui Block SB. Jis vienintelis pateikia materialiojo ilgalaikio turto suskirstymą pagal likvidumo laipsnį, kur, pasak jo, sąrašas prasideda nuo žemės, nes ant jos pastatyti pastatai ir statiniai yra mažiausiai likvidūs (ilgiausias piniginis vienetas).

**Materialusis
turtas**

Nekilnojamasis:

Žemė

Pastatai

Nebaigta statyba

Kitas turtas

Kilnojamasis:

Mašinos ir įrenginiai

Technologinės linijos

Baldai

Transporto priemonės

Kita įranga, prietaisai, įrankiai

Kitas materialusis turtas

1 pav. Materialiojo turto skirstymas (sudaryta autorė)

Kaip žinome, ilgalaikis turtas skirstomas į nekilnojamąjį ir kilnojamąjį turtą. Nekilnojamasis turtas - objektai (žemė, pastatai), kurių negalima perkelti iš vienos vietos į kitą, nekeičiant jų naudojimo ir nemažinant jų vertės bei ekonominės paskirties. Naudodama nekilnojamąjį turtą savo versle, įmonė turi sumokėti nekilnojamojo turto mokestį. Kilnojamasis turtas yra daiktai (mašinos, įranga, draudimai, įranga ir kt.), kuriuos galima lengvai perkelti iš vienos vietos į kitą.

Apibendrinami galime pasakyti, kad Lietuvos ir užsienio autorių ilgalaikio materialiojo turto apibrėžimai yra panašūs. Jie visi apibrėžia materialųjį ilgalaikį turtą labai panašiai, pabrėždami tam tikras šio turto savybes, tačiau skiriasi tik aiškinant jų apibrėžimą.

Taigi ilgalaikis materialusis turtas skiriasi nuo kito turto šiais būdais:

1. naudojamas įmonės veikloje (nuosavybės, patikėjimo valdymo ar nuomos pirkimo-pardavimo sutartyje);

2. daugybinis dalyvavimas gamyboje, rinkodaroje ar paslaugų teikime;

3. tos pačios fizinės formos nusidėvėjimas mažiausiai vieneriems metams;
4. kurių įsigijimo (pagaminimo) kaina yra ne mažesnė už įmonės nustatytą minimalią ilgalaikio turto vieneto kainą.

Jis taip pat skirstomas į nekilnojamąjį ir kilnojamąjį turtą.

1.2. Ilgalaikio materialiojo turto apskaita

Ilgalaikio materialiojo turto registravimas ir įsigijimas

Ilgalaikis materialusis turtas, atitinkantis įsigijimo ar gamybos pripažinimo kriterijus, apskaitomas įsigijimo (gamybos) savikaina, tada, atsižvelgiant į įmonės pasirinktą apskaitos politiką, jie gali būti apskaitomi vienu iš šių būdų:

Įsigijimo išlaidos;

perkainota savikaina

Atskiroms turto grupėms gali būti taikomi skirtingi vertinimo metodai. (Bagdžiūnienė, V., (2004), p. 102).

Pasirenkant įsigijimo metodą įsigijimo verte, ilgalaikis materialusis turtas yra apskaitomas savikaina ir pateikiamas finansinėse ataskaitose įsigijimo savikaina, atėmus sukauptą nusidėvėjimą ir vertės sumažėjimo nuostolius. Ilgalaikio materialiojo turto vertinimo pagrindas turėtų būti faktinės jų įsigijimo išlaidos, kurias sudaro visos išlaidos, patirtos įsigyjant šį turtą. Ilgalaikio materialiojo turto pirkimo kaina nėra įtraukta į PVM, nebent PVM negražinamas. Šiam turtui įsigyti galima gauti ir banko paskolas. Palūkanos neįtraukiamos į pirkimo kainą ir yra pripažįstamos sąnaudomis atitinkamais laikotarpiais.

Įsigijimo savikainos metodas yra pats populiariausias ir neabejotinai taikomas kiekvienos įmonės apskaitoje. Šis metodas reiškia, kad turtas vertinamas tikrąja verte sumokėto ar mokėtino atlygio įsigijimo metu, o įsipareigojimai - pagal gautinų ar mokėtinų pinigų sumą, kurią tikimasi gauti arba sumokėti įprastomis verslo sąlygomis. Įsigijimo metu įsigijimo savikaina paprastai atitinka tikrąją turto vertę, tačiau turto vertė vėliau gali pasikeisti. Turto įsigijimo savikaina nustatoma remiantis konkrečiais duomenimis ir dokumentais, todėl prielaidų tokiu būdu daryti nereikia (Rudžionienė, K. (2016) Nr. 36. (516) .p. 22).

Jei pasirenkamas perkainojimo metodas, ilgalaikis turtas yra apskaitomas įsigijimo savikaina, vėliau perkainojamas ir apskaitomas perkainota suma, o perkainota suma, atėmus sukauptą nusidėvėjimą ir vertės sumažėjimo nuostolius. Jei padidėja ilgalaikio materialiojo turto

perkainojimas, padidėjimas atspindi kaip ilgalaikio materialiojo turto vertės padidėjimas ir perkainojimo (veiklos) rezervas, tačiau jei ilgalaikio materialiojo turto perkainojimas mažėja, sumažėjimas yra apskaitomas kaip vertės sumažėjimas ir pripažįstamas laikotarpio vertės sumažėjimo nuostoliu, jei turtas anksčiau nebuvo perkainotas. Jei nekilnojamojo turto, įrangos ir įrengimų vienetas anksčiau buvo perkainotas ir yra nepanaudota perkainojimo pertekliaus dalis, turto vertė yra sumažėjusi ir perkainojimo perteklius sumažėja. Jei to turto perkainojimo rezervo suma yra mažesnė nei vertės sumažėjimo nuostolio suma, perkainojimo rezervo perviršis pripažįstamas tuo laikotarpiu, kai turto vertė sumažėjo. Jei dėl perkainojimo nekilnojamojo turto, įrangos ir įrengimų straipsnio vertė padidėja, tačiau anksčiau turto vertė buvo sumažėjusi ir buvo pripažintos sąnaudos, atsižvelgiama į turto vertės padidėjimą. (Bagdonienė, V., (2004), p. 104–105)

Nustatant ilgalaikio turto vertę, teisės aktai išskiria du pagrindinius jo įsigijimo atvejus:

- a. pirkimas perkant;
- b. gamyba

Nekilnojamojo turto įsigijimas perkant. Ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo išlaidos turėtų būti nustatytos pridėjus prie pardavėjui sumokėtos ar mokėtinos už šį turtą pinigų sumos, pridėjus muitus, akcizus, kitus mokesčius (išskyrus pridėtinės vertės mokestį), susijusius su įsigijimu, pristatymu ir pardavimu. paleidimas. išlaidos (įdiegimas, bandymai, suderinimas ir kt.), patirtos prieš jo naudojimą.

Nekilnojamojo turto gamyba. Ilgalaikio turto gamybos sąnaudos turėtų būti nustatytos prie pagrindinių žaliavų pirkimo sąnaudų, ilgalaikio turto gamybai naudojamų vartojimo reikmenų, tiesioginio darbo ir netiesioginių (pridėtinių) gamybos sąnaudų, patirtų gaminant šį turtą prieš juos naudojant. (Maniūšytė K. (2000) Nr. 1. (2), p. 57).

Apibendrinimui pateikiu (2 pav.), kuriame atspindi ilgalaikio materialiojo turto registruojami įvertinimo būdai, pagal įmonės pasirinktą apskaitos politiką.

ĮSIGIJIMO SAVIKAINOS BŪDAS	PERKAINOJIMO VERTĖS BŪDAS
ĮSIGIJIMO SAVIKAINA – NUSIDĖVĖJIMAS – VERTĖS SUMAŽĖJIMAS	ĮSIGIJIMO SAVIKAINA – NUSIDĖVĖJIMAS – VERTĖS SUMAŽĖJIMAS + VERTĖS PADIDĖJIMAS PO PERKAINOJIMO
BALANSINĖ VERTĖ	BALANSINĖ VERTĖ

2 pav. Ilgalaikio materialiojo turto apskaitos būdų apibendrinimas.

Ilgalaikio materialiojo turto savikaina apima pirkimo kainą ir su įsigijimu susijusias išlaidas.

Ilgalaikio turto savikainą sudarančios išlaidos:

- a. negrąžinami pirkimo mokesčiai;
- b. bilieto kaina;
- c. montavimo išlaidos;
- d. testavimo išlaidos;
- e. kitos išlaidos, susijusios su turto paruošimu naudoti. (Rudžionienė K. (2016) Nr. 8. (571).)

Ilgalaikio turto, valdomo pagal nuomos, paskolos ir išperkamosios nuomos (finansinės nuomos) sutartis, įsigijimo kaina yra lygi nuomos sutartyje nurodytai vertei, išskyrus mokėtinas palūkanas. Palūkanos įtraukiamos į finansines ir investicines išlaidas. Jei už tą pačią sumą įsigijami du skirtingi objektai, jie yra „padalijami“ į ilgalaikio turto apskaitą: surašoma finansinė ataskaita, kurioje nurodoma, kaip ir kaip nustatoma kiekvieno atskiuro turto vertė. Jei turtas perkamas užsienio valiuta, jis turi būti vertinamas pagal oficialų eur ir užsienio valiutos santykį, galiojantį įsigijimo dieną (Maniušytė K. (2000) Nr. 1. (2)).

Kai turtas gaunamas kaip dovana, jo įsigijimo kainą turi nustatyti nešališki vertintojai. Būtent jų parengta turto vertinimo ataskaita bus objektyviausias dokumentas, patvirtinantis dabartinę tuo metu numatomą rinkos kainą. Tai nėra būtina, jei dovanotojas pats dovanojimo sutartyje nurodo

turto vertę. Kai ilgalaikis turtas investuojamas į įmonę kaip įnašas į turtą, jo įsigijimo kaina bus lygi vertintojų nustatytai sumai, prie kurios turi būti pridėtos kitos išlaidos, tiesiogiai susijusios su turto įsigijimu. (Gipienė G., Zhigene G. (2015) 33 p.)

Taigi, ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo pagrindas visada turėtų būti faktinės jo įsigijimo išlaidos, į kurias įeina visos vienaip ar kitaip patiriamos įsigyjant tą turtą. Kai pripažįstama, ši kaina vadinama ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikaina. Tai yra turto vertė prieš pradedant nusidėvėti.

Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimas

Naudojamas IMT įmonės gamybos procese dėvėsi, o norint parodyti šį procesą jam yra skaičiuojamas nusidėvėjimas (Subačienė et al., 2015). Nusidėvėjimas – tai toks apskaitos metodas, kuriuo IMT savikaina yra paskirstoma per šio turto naudingą tarnavimo laiką arba numatomą to turto naudojimo trukmę. Nusidėvėjimas taip pat parodo, kokia turto vertė bus sunaudota ir kiek pajamų iš to turto uždirbs įmonė nudėvėdama turtą (Touvila, 2020). Nusidėvėjimą reikia pradėti skaičiuoti nuo sekančio mėnesio 1 dienos, kai turtas yra pradedamas naudoti įmonėje. Nusidėvėjimas gali būti skaičiuojamas tik ribotą naudojimo laiką turinčiam IMT (Subačienė et al., 2015). Apskaitoje nusidėvėjimas neskaičiuojamas žemei, meno kūriniams, bibliotekų fondams, muziejų eksponatams, į kultūros registrą įtrauktam IMT, išperkamosios nuomos būdu perduotam turtui, užkonservuotam ir nenaudojamam turtui, nuomos būdu gautam turtui (LR pelno..., 2001). Įmonė, norinti pradėti skaičiuoti nusidėvėjimo sumą IMT ataskaitiniam laikotarpiui, turėtų atkreipti dėmesį į šiuos aspektus:

- Numatomą IMT naudojimo laikotarpį;
- Nusidėvėjimo skaičiavimo metodus;
- Nudėvimą vertę (Bružauskas ir Stončiuvienė, 2018).

Numatomas IMT naudojimo laikotarpis – tai ribotas laikotarpis, per kurį įmonės veikloje naudojamas turtas teikia ekonominę naudą. Šis laikotarpis gali būti nustatomas pagal gaminamų produktų ir teikiamų paslaugų vienetus, kuriuos tikimasi pagaminti panaudojant šį turtą (Deveikis et al. 2019).

Nudėvimoji vertė – tai suma, kuri gaunama iš IMT įsigijimo (pasigaminimo) savikainos atimant numatytą likvidacinę vertę (Subačienė et al., 2015).

IMT nusidėvėjimą apskaičiuoti galima proporcingais arba pagreitintais metodais (Subačienė et al., 2015):

- **Proporcingi IMT nusidėvėjimo metodai yra šie:**

- Tiesiogiai proporcingas (tiesinis);
- Produkcijos.
- **Pagreitinti IMT nusidėvėjimo metodai yra šie:**
- Metų skaičius;
- Dvigubas mažėjančios vertės (dvigubas balanso).

Warren, Reeve ir Duchac (2019) teigia, kad IMT nusidėvėjimui skaičiuoti gali būti tiesinis, produkcijos ir dvigubas (mažėjančios vertės). Jų nuomone tiesinis nusidėvėjimo metodas yra labiausiai naudojamas įmonėse, tačiau įmonės galėtų naudoti vienokį nusidėvėjimo metodą - skaičiuoti įrangai, o kitokį metodą - pastatų nusidėvėjimui apskaičiuoti.

Kai taikomas tiesinis metodas IMT nusidėvėjimui skaičiuoti, tai yra daroma prielaida, kad šis turtas bus naudojamas įmonėje tolygiai per visą jo numatomą naudojimo laikotarpį ir kiekvienai s metais suteiks tokią pačią ekonominę naudą (Deveikis et al., 2019). Šis nusidėvėjimo metodas apskaičiuojamas pagal šią formulę:

$$N = \frac{V1 - V2}{T}$$

čia: N – metinė nusidėvėjimo suma;

V1 – IMT įsigijimo (pasigaminimo) savikainos suma;

V2 – IMT likvidacinė suma;

T – naudojimo laikotarpis, metais.

Būtina atkreipti dėmesį, kad likvidacinė vertė rodo gautiną naudą, pasibaigus IMT naudojimo laikotarpiui. Tačiau, gana dažnai pabaigus naudoti tokį turtą jo vertė nebėra reikšminga, o likvidacinė vertė būna nulis. Nustatant IMT likvidacinę vertę, būtina atsižvelgti į numatomus to turto naudojimo baigimo darbus (išmontavimo, išvežimo ir pan.), kurių vertė sumažina jo likvidacinę vertę (Subačienė et al., 2015).

Taikant produkcijos metodą nusidėvėjimui skaičiuoti, grindžiama nuostata, kad šis skaičiavimas siejamas su numatomų darbų atlikimu, naudojant IMT objektą, apimtimi (numatoma kiek pagamins produkcijos, nuvažiuos kilometrų ir pan.) (Subačienė et al., 2015). Jis apskaičiuojamas taip:

$$N = \frac{(V1 - V2) * P}{P_{max}}$$

čia: P – per ataskaitinį laikotarpį pagamintų produktų ar suteiktų paslaugų kiekis;

P_{max} – maksimalus galimas atlikti paslaugų ar pagaminti produktų kiekis (Subačienė et al., 2015).

Rečiau taikomi yra pagreitininti nusidėvėjimo metodai, kadangi juos taikant, pirmais IMT naudojimo metais į sąnaudas nurašoma didesnė to turto nusidėvėjimo suma nei vėlesniais metais. Šie metodai pavaizduoti 3 paveiksle.

Metų skaičiaus metodas $N = \frac{(V1 - V2) * (T - i + 1) * 2}{T * (T + 1)}$	Dvigubas mažėjančios vertės $N = L * n; n = \frac{100\%}{T} * 2$
---	---

3 pav. Nusidėvėjimo skaičiavimo metodai (Subačienė, 2015).

čia: i – metai, kuriems skaičiuotinas nusidėvėjimas,

čia i mažiau arba lygu T;

n – nusidėvėjimo norma

Taikant metų skaičiaus nusidėvėjimo skaičiavimo metodą, nudėvima suma apskaičiuojama nuo įsigijimo savikainos, bet pirmais IMT naudojimo metais į teikiamų paslaugų ar gaminamų produktų savikainą įtraukiama didžiausia nusidėvėjimo suma, antrais metais – mažesnė nei pirmais, o trečiais ir vėlesniais metais – tolygiai mažėjanti nudėvima suma.

Taikant dvigubai mažėjančios vertės metodą, pirmiausiai apskaičiuojama nusidėvėjimosuma tiesiniu metodu, tada ji padauginama iš 2, o gauta nauja nusidėvėjimo norma padauginama iš objekto likutinės vertės (Subačienė et al., 2015).

Apibendrinant, matoma, kad pasirenkant metodą, kuriuo bus skaičiuojamas IMT nusidėvėjimas reikia atsižvelgti į tai, kad patiriamos ataskaitinio laikotarpio nusidėvėjimo sąnaudos būtų susietos su tuo laikotarpiu kada uždirbamos pajamos. Nuo šio sprendimo priklausomas ateinančio laikotarpio finansinis rezultatas. Paprastai apskaitoje naudojami tik tiesiogiai proporcingi nusidėvėjimo metodai.

Ilgalaikio materialiojo turto rekonstravimas ir remontas

Naudojant IMT, dažnai susiduriama su papildomomis išlaidomis, kurios yra susijusios su joremontu. IMT remonto išlaidos skiriamos į tris grupes:

- **Eksplotavimo išlaidos.** Jos sudaro sąlygas turtui funkcionuoti.
- **Remonto išlaidos.** Jos būtinos turto fizinei būklei palaikyti.

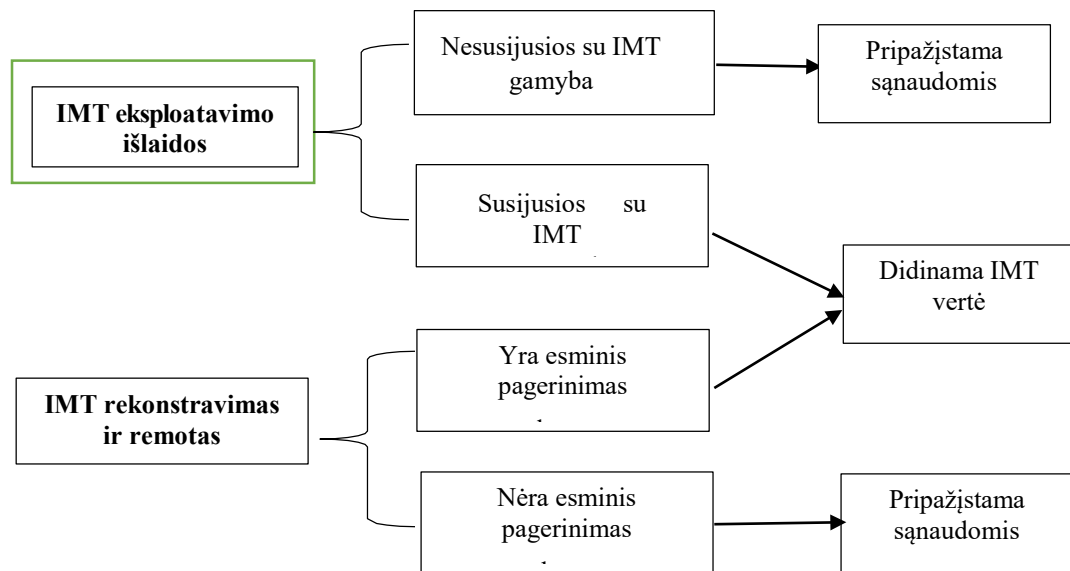
- **Rekonstravimo išlaidos.** Šios skirtos turtui tobulinti, atnaujinti (Subačienė, 2017).

Rekonstrukcija turėtų būti atlikta, kai atsiranda poreikis pertvarkyti turimą IMT. Tačiau, apieremontą manoma kaip apie absoliutų to turto atnaujinimą, po jo naudojimo (Mačernienė, 2017).

Kai turto remonto arba rekonstrukcijos darbai prailgina naudojimo laikotarpį ar pagerina šioturto naudingas savybes, tai šių darbų verte turi būti didinama to rekonstruojamo turto įsigijimo savikaina (LR pelno..., 2001).

IMT atnaujinimo ir tobulinimo išlaidos turėtų būti įtraukiamos į sąnaudas, nebent tikimasi, kad atlikus šiuos darbus, atsiras papildomų funkcijų (Border, 2019).

4 paveiksle parodoma IMT eksploatavimo ir remonto išlaidų užregistravimas apskaitoje, kurios priklausomos nuo tų darbų gauto rezultato (Subačienė, 2017).



4 pav. IMT eksploatavimo ir remonto išlaidų užregistravimas

(Sudaryta autorės pagal Subačienė, 2017)

Pasak Subačienės (2017) apskaitoje eksploatacinės išlaidos priskiriamos prie veiklos sąnaudų tą laikotarpį, kurį jos buvo patirtos, jei IMT nebuvo naudojamas produkcijos gamybai. Kai IMT naudojamas gamyboje, šios išlaidos, atsižvelgiant į įmonės apskaitos politiką, priskirtinos prie netiesioginių gamybos išlaidų, t.y. gaminamos produkcijos savikainos.

Vadovaujantis 12 VAS (2016) nurodoma, kad pagal IMT nuomos sutartį, jei nuomininkas nuomoja šį turtą ir yra atliekamas IMT remontas, ir jei prailginamas IMT naudojimo laikotarpis ir nuomotojas nuomininkui kompensuoja išlaidas, tai nuomotojas apskaitoje turi tikslinti šio turto naudingo tarnavimo laiką. Jeigu nekompensuojama, tai

nuomotojas apskaitoje neprivalo atlikti jokių įrašų.

Dar pasitaiko atvejų, kai naudojamas IMT pagal techninio eksploatavimo sąlygas turi būti remontuojamas periodiškai, jog būtų saugus ir patikimas jo naudojimas (Subačienė, 2017 ir Deveikis, 2019).

Apibendrinant IMT eksploatavimo išlaidas, reikėtų atsižvelgti kada jos buvo patirtos ir, ar tas turtas dalyvavo produkcijos gamyboje. Atsižvelgiant į rekonstrukcijos ir remonto išlaidas, atkreiptinas dėmesys ar jos duos papildomos naudos, ir jos apskaitoje turėtų būti registruojamos atsižvelgiant į šių darbų rezultatus. Taip pat sudarant IMT nuomos sutartį reikėtų numatyti ar nuomininkui savininkas kompensuos rekonstrukcijos ir remonto išlaidas, kadangi nuo to priklauso šių darbų apskaita.

Ilgalaikio materialiojo turto nurašymas

Jei ilgalaikio turto daiktai nebetinkami tolesniam naudojimui (susidėvėję, pasenę ir pan.), Jie gali būti;

1. preliminarus (nurašytas)
2. perduota

Tačiau jei šio turto turtas vis dar naudojamas įmonės veikloje, nors jis jau buvo nusidėvėjęs, jo negalima nurašyti, jis balanse parodomas likutine verte, lygią likutinei vertei (ne mažiau nei 1 eur).

Kai ilgalaikis materialusis turtas yra visiškai nusidėvėjęs, gautos dalys ar medžiagos apskaitomos kaip atsargos. Jei amortizuoto turto likutinė vertė yra didesnė už iš jo gautų dalių ar medžiagų savikainą, tada šis skirtumas pripažįstamas ataskaitinio laikotarpio nuostoliu, jei likutinė vertė yra mažesnė, priešingai, pelne arba nuostoliuose. per ataskaitinį laikotarpį. Jei amortizuojamas turtas nėra visiškai amortizuojamas, nepripažinta turto suma pripažįstama per ataskaitinį laikotarpį kaip nusidėvėjimo nuostolis. Kai dalys ar medžiagos yra atgaunamos išardžius turtą, jos pripažįstamos atsargomis, atėmus nuostolius, patirtus dėl turto atsisakymo.

Kai ilgalaikis materialusis turtas realizuojamas kaip pelnas arba nuostolis, rezultatai apskaičiuojami iš pajamų atimant likutinę perduoto turto vertę ir visas su perleidimu susijusias išlaidas. Šio turto nurašymas apskaitoje parodomas nurašant turto įsigijimo savikainą ir sukauptą turto nusidėvėjimą.

Ilgalaikis materialusis turtas, kuris nenaudojamas įmonės veikloje, tačiau yra realizuojamas, yra apskaitomas kaip atsargos jų likutine verte nuo turto nustoymo naudoti dienos.

Ilgalaikis materialusis turtas, kuris laikinai nenaudojamas įmonės veikloje, apskaitomas atskiroje sąskaitoje, o balanse šis turtas parodomas toje pačioje turto grupėje, kaip ir prieš naudojimą.

Praradus materialųjį ilgalaikį turtą dėl vagystės ir kt. nuostoliai, patirti dėl šio turto praradimo, yra pripažįstami ataskaitinio laikotarpio nuostoliais, susijusiais su turto praradimu, jei jie nėra kompensuojami. Jei pagrįstai tikimasi atlyginti nuostolius, apskaičiuota atsiperkamoji vertė įrašoma kaip gautina suma. Jei suma, kurią tikimasi susigrąžinti, yra mažesnė už prarasto turto vertę, likusi suma pripažįstama nuostoliais.

Jei turtas prarandamas dėl stichinių nelaimių ar kitų vietovei nebūdingų gamtos reiškinių, nuostoliai, atsiradę dėl šio turto praradimo, pripažįstami nuostoliais, jei nuostolių neįmanoma susigrąžinti kaip gautinų sumų, atitinkamai sumažinant nuostolius.

Jei nekilnojamas turtas, įranga ir įrengimai prarandami arba dėl to susidaro vertės sumažėjimas dėl gamtos įvykių rajone, nuostoliai, atsirandantys dėl to turto praradimo, pripažįstami nuostoliais tuo laikotarpiu, kai nekilnojamas turtas buvo prarastas. Jei pagrįstai nustatoma, kad nuostoliai bus padengiami, apskaičiuota atsiperkamoji vertė pateikiama kaip gautina suma, atėmus vertės sumažėjimo nuostolius.

Todėl, jei ilgalaikio materialiojo turto objektai nebetinka toliau naudoti, jie nurašomi arba perduodami. Tačiau jei jie vis dar naudojami įmonės veikloje, net jei jie jau buvo amortizuoti, jų negalima nurašyti, jie balanse parodomi kaip likutinė vertė, lygi likutinei vertei (tai yra ta vertė, kuri išlieka amortizuota.).

Nurašius visiškai nuvertėjusį turtą, likusios dalys ar medžiagos apskaitomos kaip atsargos. Jei nurašyto turto likutinė vertė yra didesnė nei likusių dalių ar medžiagų savikaina, skirtumas pripažįstamas ataskaitinio laikotarpio nuostoliu, o jei nurašyto turto likutinė vertė yra mažesnė - pelnu už ataskaitinis laikotarpis. Perleisto materialaus ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimas yra apskaitomas nurašant pradinę turto kainą ir sukauptą turto nusidėvėjimą. Nekilnojamojo turto, įrangos ir įrengimų pardavimo pelnas arba nuostolis apskaičiuojamas iš pajamų atimant likutinę parduoto turto vertę ir visas su perleidimu susijusias išlaidas. Perleisto materialaus ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimas yra apskaitomas nurašant pradinę turto kainą ir sukauptą turto nusidėvėjimą.

1.3. Reikalavimai informacijos atskleidimui apie IMT finansinių ataskaitų rinkinyje

Finansinių ataskaitų rinkinį, kuriame pateikiama apskaitos informacija, apibūdinanti įmonės finansinę būklę konkrečią dieną, sudaro penkios finansinės ataskaitos:

- 1) Balansas
- 2) Pelno (nuostolių) ataskaita
- 3) Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita
- 4) Pinigų srautų ataskaita
- 5) Aiškinamasis raštas

Balansas. Visas įmonės turtas ir turtas turėtų būti atspindėti balanse. Turtą sudaro dvi dalys: A. Ilgalaikis turtas; B. Trumpalaikis turtas. Ilgalaikis materialusis turtas klasifikuojamas kaip ilgalaikis materialusis turtas. Pildant balansą, ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąskaitos likutis nėra nurašomas, o naudojamas likutinei ilgalaikio turto vertei apskaičiuoti (pradinė IMT vertė - nusidėvėjimas IMT = likutinė IMT vertė). Taigi ilgalaikis turtas balanse parodomas jo likutine verte.

Pelno ir nuostolių ataskaita. Šioje ataskaitoje pateikiami duomenys apie įmonės veiklos rezultatus finansiniais metais, t. y. turi būti atskleistos visos pajamos ir išlaidos, gautos gavus šias pajamas finansiniais metais. Kadangi pajamų ir sąnaudų straipsniai parodomi pelno (nuostolių) ataskaitoje, ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo sąskaita perkeliama į veiklos sąnaudas. Todėl ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimas per ataskaitinį laikotarpį šioje ataskaitoje pateikiamas veiklos sąnaudose.

Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita. Šioje ataskaitoje parodomi visi nuosavo kapitalo pokyčiai. Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita turi atspindėti ilgalaikio materialiojo turto perkainojimo rezultatą perkainota suma, jei perkainojimo metodas naudojamas ūkio subjekto pasirinktoje apskaitos politikoje šiam turtui įregistruoti.

Pinigų srautas. Ši ataskaita turėtų pateikti informaciją apie pinigų ir pinigų ekvivalentų pokyčius finansiniais metais. Pinigų srautų ataskaitoje pinigų srautai yra grupuojami pagal pagrindinę, investicinę ir finansinę veiklą. Šioje ataskaitoje tik pinigų srautai iš įmonės investicinės veiklos atspindi pinigų įplaukas iš disponavimo ilgalaikiu turtu, taip pat grynujų pinigų mokėjimus iš įmonės turimo ilgalaikio turto statybos, remonto ar remonto ir vertės padidėjimą. .

Aiškinamasis raštas. Šioje ataskaitoje paaiškinamos įmonės balanse pateiktos sumos, pelnas ir nuostoliai, pinigų srautai ir nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita, taip pat papildoma reikšminga informacija, neatskleista kitose finansinėse ataskaitose (6 TAS). Aiškinamąjį raštą sudaro trys dalys: bendroji dalis, apskaitos politika ir pastabos. Aiškinamajame rašte turėtų būti pateikta informacija apie ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimą, nebent pelno (nuostolių) ataskaitoje būtų rodoma atskira eilutė ir jei dėl pasikeitusių aplinkybių ankstesniais laikotarpiais pripažintas vertės

sumažėjimo nuostolis buvo sumažintas, vertės sumažėjimo nuostoliai turėtų būti nurodyti pelno (nuostolių) ataskaitoje., jie nėra rodomi atskiroje eilutėje (6 VAS).

Taigi finansinių ataskaitų rinkinį sudaro penkios ataskaitos. Ilgalaikis turtas balanse parodomas jo likutine verte. Pelno (nuostolių) ataskaita atspindi ilgalaikio turto nusidėvėjimą per ataskaitinį laikotarpį. Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaitoje parodomas ilgalaikio materialiojo turto perkainojimo rezultatas perkainota suma. Pinigų srautų ataskaitoje pinigų srautai iš įmonės investicinės veiklos apima pinigų įplaukas iš disponavimo ilgalaikiu turtu, taip pat grynujų pinigų mokėjimus už įmonės valdomo ilgalaikio turto statybą, remontą ar remontą ir jų vertę. Ilgalaikio turto aiškinamajame rašte pateikiama papildoma svarbi informacija.

2. ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO APSKAITA UAB „NAMELIS“

2.1 Įmonės charakteristika

UAB „Namelis“ įregistruota 2015 m. vasario 23 d. Alytaus miesto juridinių asmenų registras. UAB „Namelis“ 2016 m. balandžio 25 d. buvo reorganizuota iš Mariano Voitechovič individualios įmonės, juridinis adresas: Kalnų g. 51, Alytaus mieste. Tai yra nepriklausoma verslo įmonė, kuri savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintais finansinės atskaitomybės įstatymais ir nuostatais.

Bendrovės finansiniai metai prasideda sausio 1 d. ir baigiasi gruodžio 31 d. 2015 m. kovo 21 d. įmonė yra registruota PVM mokėtoja. Finansiniais metais UAB „Namelis“ vadovavo direktorius Marian Voitechovič.

Bendrovės įstatinis kapitalas yra 10 000 eur. Ji yra padalinta į 100 paprastųjų vardinių akcijų, kurių kiekvienos nominali vertė yra 100 Eur. Bendrovės akcijos priklauso 1 akcininkui - Andriui Lugauskui. Vidutinis įmonės darbuotojų skaičius ataskaitiniais finansiniais metais yra 8 žmonės.

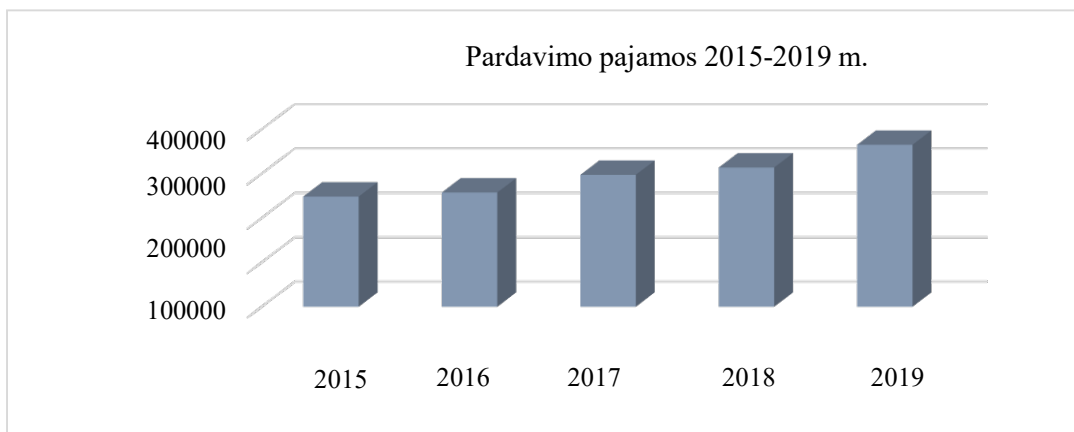
Pagrindinė veikla yra medienos apdirbimo įrangos projektavimas ir gamyba. Tikslinga veikla leido įmonei kurti kompleksus, kurių pagrindu būtų galima suformuoti įvairias medienos apdirbimo pramonę nuo rąstų iki laminuotos faneruotos medienos, europinių langų ir namų. UAB „Namelis“ siūlo platų medienos apdirbimo įrangos asortimentą, šiuolaikines technologijas, programinę įrangą, diegimą, paleidimą, techninį ir garantinį aptarnavimą. Tai taip pat yra viena iš įmonės veiklų - medinių namų gamyba ir statyba iš raižytų ir rąstinių (stačiakampių) rąstų. Naudojant aukštos kokybės įrangą galima tiksliai apdirbti medieną, o tai labai veikia medinių namų surinkimo

kokybę. Namų gamybai naudojami spygliuočiai, lietuviški arba atvežti iš Rusijos, Kirovo, Permės regionų.

UAB „Namelis“ atliekanti statybos darbus nuo pamatų iki raktų pagal kliento projektus, eskizus ar pageidavimus bei įmonėje sukaupus projektus. Kartais projekto kūrimas trunka ilgiau negu namo statyba. Be rąstinių namų klientų pageidavimu UAB „Namelis“ stato karkasinius gyvenamosios paskirties ir kitus pastatus.

Įmonė dažnai priima užsakymus iš klientų padaryti individualius baldus virtuvei ar kitoms namų erdvėms. Tam, kad galėtų efektyviai atlikti savo darbą, įmonė turi nusipirkusi daug įvairios modernios įrangos, kuri automatizuoja darbą ir padeda įmonės darbuotojams atlikti reikalingą medienos paruošimą greičiau. Tarp tokios įrangos yra įvairios frezos, kljavimo presai ir kiti įrenginiai, reikalingi medžiui apdirbti.

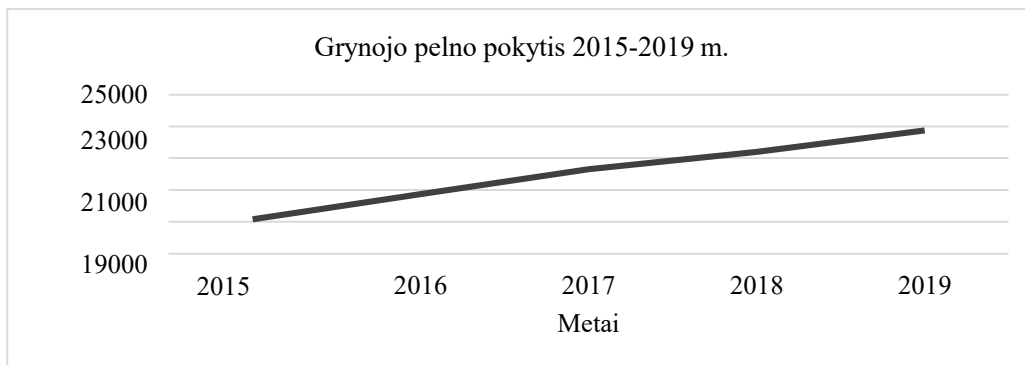
Įmonė gauna daug įvairių užsakymų ir jų kiekis kasmet vis didėja. Lyginat įmonės penkerių metų pardavimo pajamų ir grynojo pelno pokytį, galima teigti, kad įmonė stabiliai didina savo pardavimo apimtį (5 pav.), ir tai turi tiesioginės teigiamos įtakos grynojo pelno (6 pav.) didėjimui.



5 pav. Pardavimo pajamų pokytis 2015-2019 m., Eur

(Sudaryta autorės pagal įmonės 2015-2019 m. pelno nuostolių ataskaitas)

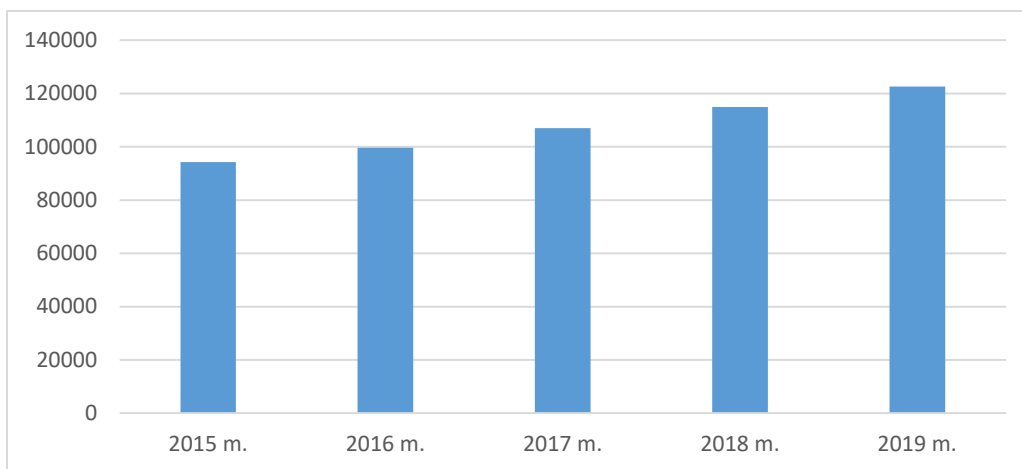
Pagal 5 paveikslą matome, kad didžiausios pardavimo pajamos buvo 2019 m., o mažiausios 2015 metais. Žiūrint į duomenis galima pastebėti tam tikrą pasikartojantį raštą, kuomet 2 metus pardavimo pajamos yra panašios, tuomet pakyla. T.y. matome, kad 2015 – 2016 metais pardavimo pajamos buvo panašios, tuomet 2017 m. staigiai šoktelėjo, tačiau 2018 m. pardavimo stipriai nepadaugėjo ir buvo tik šiek tiek daugiau nei 2017 m., o 2019 m. vėl matomas šoktelėjimas pardavimuose.



6 pav. Grynojo pelno pokytis 2015-2019 m.

(Sudaryta autorės pagal įmonės 2015-2019 m. pelno nuostolių ataskaitas)

Pagal 6 paveikslą kaip ir pagal 5 paveikslą matome stabilų grynojo pelno didėjimą. Mažiausias grynasis pelnas buvo 2015 m., o didžiausias 2019 m. Pagal 5 ir 6 paveikslą galima sakyti, kad įmonė sėkmingai vykdo savo veiklą ir ją plečia. Tačiau išorės vartotojams, ypač investuotojams, reikia atlikti papildomus skaičiavimus įmonės įvertinimui atlikti. Kasmet didėjant pardavimo kiekiui, įmonė buvo priversta papildyti ir/arba atnaujinti savo turimą ilgalaikį materialųjį turtą, kuris buvo tiesiogiai naudojamas gaminant baldus (7 pav.)



7 pav. Ilgalaikio materialiojo turto likutinės vertės pokytis 2015-2019 metais

(Sudaryta autorės pagal įmonės 2015-2019 m. balanso ataskaitų duomenis)

Pagal 7 paveikslą matome, kad 2019 m. ilgalaikio materialiojo turto likutinė vertė yra didžiausia. Tai lemia didėjantys pardavimai, kurių padidėjimą matome 5 paveiksle. Lyginant 5 paveikslą su 7 galima pastebėti, kad įmonėje esantis ilgalaikis materialusis turtas didėja panašiu tempu kaip ir pardavimo pajamos. Tai gali reikšti, kad įmonė, kiekvienais metais planuodama savo

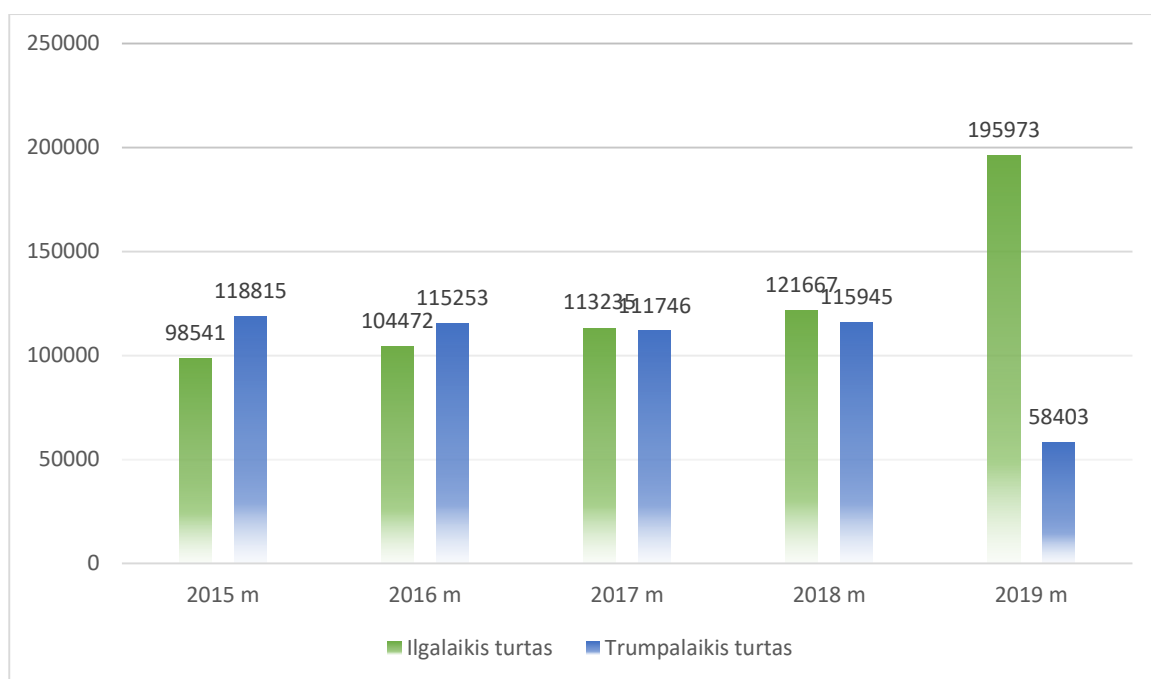
ateinančių metų pardavimus, planuojasi reikalingos įrangos poreikį ir pasirūpina, kad siekdami didinti savo pardavimus turėtų pakankamai resursų juos įvykdyti.

2 lentelė

Metai	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.	2019 m. lyginant su 2015 m. proc.
Ilgalaikis materialusis turtas	94210	99665	106950	114947	122682	130,22

Ilgalaikio materialiojo turto likutinės vertės pokytis 2015-2019 m. proc.

2 lentelėje matome, kad 2019 m. turto likutinė vertė lyginant su 2015 m. padidėjo 130,22 proc. Šis didėjimas taip pat gerai matomas 3 paveiksle. Toks ilgalaikio turto likutinės vertės didėjimas yra naudingas įmonei, tačiau taip pat turi būti skiriamas didelis dėmesys teisingai ilgalaikio materialiojo turto apskaitai.

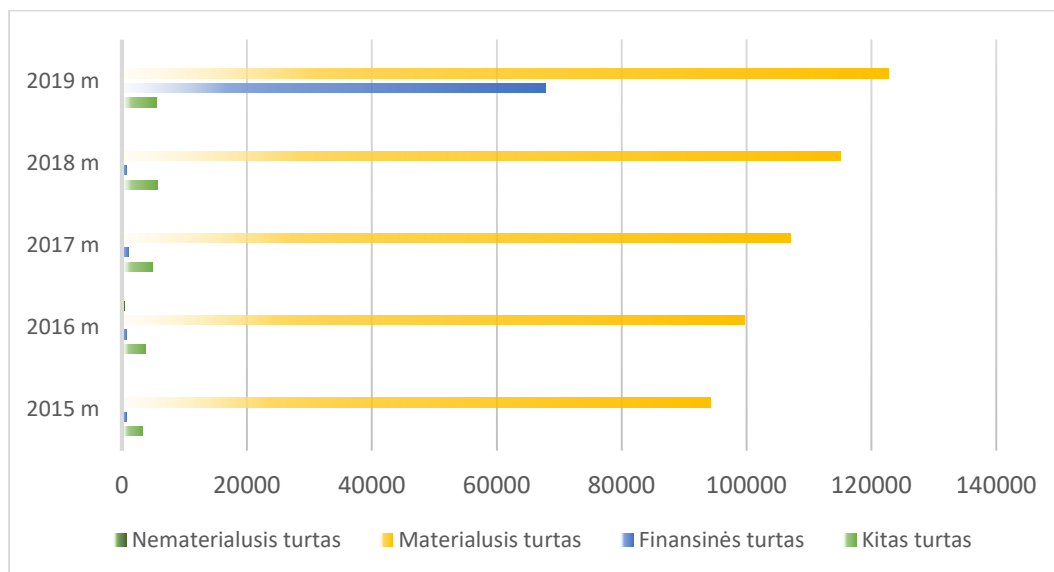


8 pav. Trumpalaikio ir ilgalaikio turto santykis įmonės turte.

(Sudaryta autorės pagal įmonės 2015-2019 m. balanso ataskaitų duomenis)

Lyginant ilgalaikio turto dydį su trumpalaikio turto dydžiu, iš 8 paveikslėlio matome, kad ilgalaikis turtas sudaro beveik pusę įmonės turto, išskyrus 2019 m.. 2015 m. ilgalaikis

turtas sudarė 45 proc., 2016 m. – 47 proc., 2017 m. – 50 proc., 2018 m. – 51 proc., o 2019 m. – 77 proc. įmonės turto.



9 pav. Ilgalaikio turto pasiskirstymas.

(Sudaryta autorės pagal įmonės 2015-2019 m. balanso ataskaitų duomenis)

Kaip matome iš grafiko, 2015-2019 m. ilgalaikiame turte didžiausią dalį sudarė materialusis turtas, kuris nuo 2015 m. augo. (9 pav.).

2.2 UAB „Namelis” ilgalaikio materialiojo turto pirminė apskaita

Pagal 2019 m. balanso duomenis (7 priedas), įmonėje esantis ilgalaikis materialusis turtas užima 48,23 proc. viso turto. Kadangi ilgalaikis materialusis turtas užima tokią didelę dalį viso turto, o jo didžioji yra naudojama gamybiniame procese, įmonei svarbu užtikrinti, kad būtų parinktas tinkamas apskaitymo būdas, o skaičiavimai atspindėtų tikrą įmonės finansinę būklę. Šiuo metu įmonėje turtas yra suskirstytas į tokias grupes:

- Mašinos ir įrengimai;
- Gamybiniai įrenginiai;
- Kita įranga, prietaisai ir įrenginiai;
- Transporto priemonės;
- Kitas materialusis turtas.

Kiekvienoje grupėje esantys ilgalaikio materialiojo turto objektai yra apskaitomi atitinkamose buhalterinėse sąskaitose (3 lentelė).

3 lentelė.

Ilgalaikio materialiojo turto objektai	Buhalterinės sąskaitos.	Buhalterinės sąskaitos pavadinimas
Staklės	122	Mašinos ir įrengimai
Filtravimo įrengimai	122	Mašinos ir įrengimai
Pjūklai	122	Mašinos ir įrengimai
Šlifavimo mašinos	122	Mašinos ir įrengimai
Kompiuteris	124	Kita įranga, prietaisai, įrenginiai
Biuro baldai	129	Kitas materialusis turtas
Automobiliai	123	Transporto priemonės
Pastatai	121	Pastatai ir statiniai

Buhalterinės sąskaitos, kuriose apskaitomi ilgalaikio materialiojo turto objektai

Pagal 3 lentelę matome, kad įmonė savo ilgalaikį materialųjį turtą apskaito sąskaitose, pagal 2016 m. patvirtintą pavyzdinį sąskaitų planą. Įmonė yra įsivedusi naują subsąskaitą 129, kurioje registruoja turtą, kuris yra susijęs su komerciniuose patalpose esančiu ilgalaikiu materialiuoju turtu, pavyzdžiui, biuro baldai.

UAB „Namelis“ neturi nuosavo buhalterio, kuris būtų įdarbintas kaip įmonės darbuotojas, todėl samdosi buhalterines paslaugas teikiančią įmonę. Tačiau, kad apskaita teisingai atvaizduotų įmonės finansinę būklę, įmonė, kartu su buhalterines paslaugas teikiančia įmone, parengė ir patvirtino apskaitos politiką, kurioje yra aprašyta ilgalaikio materialiojo turto apskaitos metodika.

Įmonėje ilgalaikiu materialiuoju turtu yra pripažįstamas turtas, kurio įsigijimo savikaina yra ne mažesnė nei 500 eurų. Įmonė prie ilgalaikio materialiojo turto priskiria turto grupes, kurių bendrasuma yra daugiau nei 500 eurų, pavyzdžiui, baldų komplektai. Yra viena išimtis, kuomet ilgalaikiu materialiuoju turtu gali būti pripažintas turtas, kurio vertė mažesnė nei 500 eurų. Ši išimtis yra taikoma tik tuomet, kai turtas yra neatsiejama gamybos dalis, pavyzdžiui, freza.

Turto įsigijimo savikainai nustatyti naudojama PVM sąskaita-faktūra (11 priedas). PVM sąskaitoje-faktūroje yra nurodoma turto kaina bei paskaičiuotas PVM mokestis už jį (jeigu

turtą parduoda PVM mokėtojas). Jeigu turtas yra gaunamas neatlygintinai, surašomas turto priėmimo- perdavimo aktas, kuriame nurodoma svarbiausia informacija apie perduodamą turtą, pavyzdžiui, turtopavadinimas, sukaupta nusidėvėjimo suma.

Ilgalaikis materialusis turtas įmonėje yra registruojamas įsigijimo savikainos suma. Į šią sumą yra įtraukiamos visos papildomos tiesioginės išlaidos, susijusios su turto paruošimu darbui, pristatymui į vietą. Jeigu yra negrąžintinų mokesčių, jie taip pat yra įtraukiami į įsigijimo savikainą. Ilgalaikiam materialiajam turtui užregistruoti yra registruojami tokie buhalteriniai įrašai (įmonė yra PVM mokėtoja):

Kuomet įmonė iš karto atsiskaito su tiekėjais:

- D 12 (atitinkamai pagal turto rūšį) įsigijimo savikainos suma
- D 2441 (gautinas PVM mokestis) PVM suma
- K 271 (atsiskaitomoji banko sąskaita) įsigijimo suma kartu su PVM.

Jeigu įmonė gauna tiekėjo kreditą:

- D 12 (atitinkamai pagal turto rūšį) įsigijimo savikainos suma
- D 2441 (gautinas PVM mokestis) PVM suma
- K 4430 (skolos tiekėjams už prekes ir paslaugas) įsigijimo suma kartu su PVM.

Jeigu įmonė sumoka avansą tiekėjui už perkamą ilgalaikį materialųjį turtą, tuomet vietoj debeto 12 sąskaitos nurodoma atitinkama subsąskaita pagal perkamą turto rūšį, kuri vadinasi: ruošiami naudoti.

Prieš įmonei pradedant naudoti ilgalaikį materialųjį turtą, direktorius patvirtina ilgalaikio materialiojo turto įvedimo į eksploataciją aktą (14 priedas). Įvedimo į eksploataciją akte pasirašo komisija, nurodomas trumpas turto aprašymas, priskyrimas prie grupės. Šiame akte pasirašo ir asmuo, kuris bus atsakingas už ilgalaikį materialųjį turtą. Pagal įvedimo į eksploataciją aktą buhalterė užpildo ilgalaikio materialiojo turto kortelę (13 priedas), kurioje yra nurodyta:

- Ilgalaikiam materialiajam turtui suteiktas kodas;
- Pavadinimas, priskiriama grupė;
- Šifras (arba kitaip – nusidėvėjimo normatyvas). Įmonės programa leidžia rinktis įmonei nusidėvėjimą skaičiuoti pagal nurodytą mėnesinę sumą arba nusidėvėjimo procentą. Įmonė naudoja nusidėvėjimo procentą;
- Naudojimo trukmė;
- Įsigijimo vertė, likvidacinė vertė bei įsigijimo data.

- Nusidėvėjimo sumos (mėnesiais arba ketvirčiais).

Ilgalaikio materialiojo turto naudingo tarnavimo įvertinimo laikotarpiai pagal grupes yra tokie :

1. Žemė (neriboto laikotarpio);
2. Pastatai 15-80 m. Laikotarpio dydis priklauso nuo pastato pastatymo arba atlikto remonto datos.
3. Mašinos ir įrengimai 3-20 m.
4. Transporto priemonės 4-10 m.
5. Kitas materialusis turtas 3-10 m.

Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimas pradedamas skaičiuoti nuo sekančio mėnesio pradžios po turto paruošimo ir patvirtinto ilgalaikio materialiojo turto įvedimo į eksploataciją akto gavimo. Jeigu turtas yra parduodamas arba nurašomas, jo nusidėvėjimo skaičiavimas yra nutraukiamas nuo sekančio mėnesio. Kitu atveju, kol turtas nėra pripažintas kaip parduodamas arba nurašytas, nusidėvėjimas yra nenutraukiamai skaičiuojamas.

Visam įmonės ilgalaikiam materialiajam turtui yra naudojamas tiesiogiai proporcingas (tiesinis) nusidėvėjimo metodas. Turto likvidacinei vertei nustatyti yra naudojamas 8 proc. nuo įsigijimo savikainos dydis. Tačiau įmonės politikoje yra nustatyta, kad, jeigu turto įsigijimo savikaina yra tarp 500 - 1000 eurų, turtui nustatoma 1 euro likvidacinė vertė, o jeigu įsigijimo suma nesiekia 500 eurų sumos, likvidacinė vertė nėra nustatoma. Ši sąlyga galioja ir turtui, kuris buvo pripažintas kaip grupė, pavyzdžiui, baldų rinkinys.

Nusidėvėjimas įmonėje yra skaičiuojamas kiekvienos mėnesio pradžioje už praėjusį mėnesį, pagal buhalterinę pažymą. Registruojami tokie buhalteriniai įrašai:

D 6306 (ilgalaikio materialiojo turto vertės nusidėvėjimo sąnaudos) paskaičiuota mėnesio nusidėvėjimo suma.

K 12 (-) (atitinkamo turto įsigijimo savikainos sumažėjimas) paskaičiuota mėnesio nusidėvėjimo suma.

Jeigu per ataskaitinį laikotarpį yra patiriamos materialiojo turto priežiūros ar kitos išlaidos, jos yra pripažįstamos ataskaitinio laikotarpio sąnaudomis. Šios sąnaudos yra registruojamos 6301 (remonto ir eksploatacijos sąnaudos) sąskaitoje.

Išlaidos, kurios turi teigiamos įtakos ilgalaikiam materialiajam turtui yra:

- Išlaidos, kurios pagerina ilgalaikio materialiojo turto naudingąsias savybes. Šių naudingųjų savybių pagerinimą tvirtina specialiai paskirtas įrangos prižiūrėtojas, kuris įvertina atliktą

remontą ir sprendžia jo įtaką turtui. Jeigu remontas tik pagerina naudingąsias savybes, remonto išlaidų suma yra didinama įsigijimo savikaina.

- Išlaidos, kurios pagerina ilgalaikio materialiojo turto naudingąsias savybes ir prailgina naudingo tarnavimo laikotarpį. Šį pagerinimą vertina įrangos prižiūrėtojas ir jeigu yra pripažįstama, kad turėjo įtakos naudingosioms savybėms ir turto naudingo tarnavimo laikui, įmonė didina įsigijimo savikainą ir iš naujo paskaičiuoja nusidėvimąjį laikotarpį.

Įrangos pagerinimui užfiksuoti yra surašomas ilgalaikio materialiojo turto savybių pagerinimo aktas, kuriame nurodoma išlaidų suma bei kaip tai pakeitė ilgalaikio materialiojo turto savybes, o jį tvirtina direktorius.

Ilgalaikis materialusis turtas yra nurašomas, kuomet jis yra parduodamas arba direktoriui nusprendus nurašyti nebenaudojamą arba sugedusį turtą. Turto nurašymas apskaitoje įforminamas turto likvidavimo arba nurašymo aktu (9 priedas).

Nurašymas pardavimo atveju – jeigu direktorius nusprendžia parduoti tam tikrą ilgalaikį materialųjį turtą. Tokiu atveju apskaitoje yra nurašoma turto įsigijimo savikaina ir sukauptas nusidėvėjimas. Atitinkamai užregistruojamas pelnas.

Pardavimas, kuomet uždirbamas pelnas apskaitoje registruojamas:

D 2410 (pirkėjų skolų vertė)

D 12 (-) (sukauptas nusidėvėjimas parduodamo turto)

K 12 (įsigijimo savikaina parduodamo turto)

K 4492 (mokėtinas PVM mokestis)

K 5400 (ilgalaikio turto perleidimo pelnas)

Nurašymas nebenaudojamo turto vykdomas kuomet įmonėje yra turtas, kuris yra:

1. nebenaudojamas dėl turimo gedimo, kurio taisymas yra daug brangesnis negu naujos įrangos įsigijimas.
2. turtas nenaudojamas ir nerealizuojamas, įmonė jį gali nurašyti.

Įmonės apskaitos politikoje yra numatyta, kad tokiu atveju, kuomet ilgalaikis materialusis turtas yra nurašomas, tačiau nerealizuojamas, yra pildomas ilgalaikio materialiojo turto likvidacijos aktas (9 priedas), kuriame yra nurodyta priežastis, dėl kurios įmonė nurašo tokį turtą. Jeigu nurašius tokį turtą įmonei lieka naudingų antrinių žaliavų (atsargų), jas reikia užpajamuoti atsargų sąskaitoje tikrąja verte. Taip pat tokių atsargų verte yra mažinamos turto nurašymo sąnaudos. Apskaitoje tokiaūkinė operacija yra užregistruojama taip:

D 6314 (nuostolis dėl turto praradimo)

D 12 (-) (sukauptas nurašomo turto nusidėvėjimas)

K 12 (įsigijimo parduodamo turto savikaina)

Apibendrinant galima matyti, kad vienas iš pirminių dokumentų įmonėje yra PVM sąskaita faktūra, kuri įrodo, kad turtas priklauso įmonei. Įmonė pirminei ilgalaikio materialiojo turto apskaitai sudaro turto įvedimo į eksploataciją aktą ir turto likvidavimo/nurašymo akto dokumentus. Yra parengta bei patvirtina ilgalaikio materialiojo turto apskaitos politika, kurioje nustatyta, kad turtas į apskaitą yra registruojamas įsigijimo savikaina, nusidėvėjimui yra naudojamas tiesiogiai proporcingas (tiesinis) metodas, o minimali ilgalaikio materialiojo turto vertė turi siekti 500 eurų.

2.3 UAB „Namelis“ ilgalaikio materialiojo turto suvestinė apskaita

Įmonė ilgalaikio materialiojo turto apskaitai naudoja turto nusidėvėjimo ir inventorizacijos sutikrinimo žiniaraštį (priedas). Taip pat įmonė turi popierinę ilgalaikio materialiojo turto registracijos knygą, kurioje registruojama svarbiausia informacija apie turtą:

1. įrašymo į knygą data;
2. įsigijimo data, suma;
3. trumpa turto charakteristika (įvedimo į eksploataciją data);
4. ypatingi požymiai, jeigu yra tokių;
5. nusidėvėjimo procentas arba metinė suma;
6. jeigu turtas buvo parduotas, perduotas ar nurašytas, koku dokumentu tai buvo atlikta;
7. kokioje buhalterinėje sąskaitoje yra apskaitoma.

Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo žiniaraštyje (priedas) yra pateikiama informacija apie buhalterinę sąskaitą, kurioje turtas yra apskaitomas, turto pavadinimas ir suteiktas inventoriaus numeris. Žiniaraštyje yra pateikta apibendrinta informacija nuo turto įvedimo į eksploataciją iki nurašymo. Šiame dokumente galime matyti, kada ilgalaikis materialusis turtas buvo įvestas į eksploataciją, jo pradinę vertę ir nusidėvėjimo normatyvą. UAB „Namelis“ nusidėvėjimo skaičiavimui naudoja procentus. Dokumente yra nurodoma sukaupta nusidėvėjimo suma bei likutinė vertė. Įmonė šį dokumentą rengia vieną kartą per metus, todėl likutinė vertė yra nurodoma gruodžio 31 d. Šio žiniaraščio pagrindu įmonė rengia inventorizacijos sutikrinimo žiniaraštį (priedas). Jeigu inventorizacijos metu yra randami netikslumai, buhalterė atlieka koreguojamuosius įrašus ir naujai

parengiamas turto nusidėvėjimo žiniaraštis.

Ilgalaikio materialiojo turto inventORIZACIJA įmonėje atliekama ne rečiau kaip kartą per metus laikotarpyje tarp sausio 1 d. ir vasario 1 d. Yra numatytas dažnesnis inventORIZACIJOS atlikimas, jeigu:

- keičiasi materialiai atsakingi ir atsakingi asmenys, pavyzdžiui, vieno materialiai atsakingo ilgalaikis materialusis turtas perduodamas kitam materialiai atsakingam asmeniui.
- Nustatomas plėšimo, vagystės, sukčiavimo ar kitokio turto trūkumo faktas.
- Jeigu dėl gaisro ar stichinės nelaimės yra prarandamas turtas, inventORIZuojamas likęspo nelaimės turtas.

Kiekvienų metų gale prieš inventORIZACIJĄ, įmonė, kartu su ilgalaikio materialiojo turto žiniaraščiu rengia išrašą, kuriame nurodyti už materialųjį turtą atskaitingi asmenys ir jiems priskirtas turtas. Šiais dvejais dokumentais remiasi rengdami dokumentus inventORIZACIJAI.

Prieš pradėdant įmonėje inventORIZACIJĄ, direktoriaus įsakymu yra sudaroma komisija. Komisiją sudaro komisijos pirmininkas ir kiti du nariai, tarp kurių vienas – buhalteris. Įsakyme yra nurodyta inventORIZACIJOS atlikimo pradžios ir pabaigos datos, pavedama visą inventORIZACIJOS informaciją užfiksuoti atitinkamuose dokumentuose.

InventORIZavimo aprašuose yra nurodoma reikalinga informacija apie inventORIZuojamą turtą:

1. Turto buvimo vietą;
2. Ilgalaikio materialiojo turto inventORIAUS numeris;
3. Turto judėjimą (jeigu per inventORIZACIJĄ buvo gautas arba išduotas turtas);
4. Materialiai atsakingų asmenų duomenys;
5. Buhalterinių sąskaitų grupavimą (nebalansinės ir balansinės);
6. InventORIZACIJOS metu nustatomus netinkamo (negalimo) naudoti turto faktus;
7. InventORIZavimo turto matavimo rodikliai (jeigu tokie yra taikomi);
8. Turto kiekis (faktiškai ir pagal buhalterinės apskaitos duomenis);
9. InventORIZACIJOS komisijos narių, materialiai atsakingų asmenų vardai, pavardės, pareigų pavadinimai ir parašai.

Po atlikto patikrinimo, pildomas sutikrinimo žiniaraštis (priedas). InventORIZACIJOS metu rasti neatitikimai arba ryškūs nudėvėjimo požymiai užfiksuojami sutikrinimo žiniaraštyje, o vėliau yra registruojami apskaitoje koreguojamaisiais buhalteriniais įrašais.

Siekiant, kad įmonėje visas turtas būtų tinkamai inventorizuotas, yra nustatytas reikalavimas tokiam turtui, kaip automobiliui, kurį galima lengvai perkelti į kitą vietą, kad jis būtų inventorizuotas dar prieš turtui pakeičiant vietą. Taip pat į inventorizaciją yra įtraukiamas ir tas ilgalaikis materialusis turtas, kuris yra jau parduotas arba gautas už jį avansas, tačiau nėra perduota rizika pirkėjui. Įmonės inventorizacijos politikoje taip pat yra numatyta inventorizuoti turtą, kuris teisine prasme įmonei nėra priklausantis, tačiau yra naudojamas panaudos sutartimi. Tokiu atveju, inventorizuodama turtą pagal panaudos sutartis, įmonė atlieka šiuos veiksmus:

1. Peržiūrimos visos panaudos sutartys, sutikrinama, ar jos yra galiojančios.
2. Paskirta komisija patikrina, ar pagal panaudos sutartis gautas turtas yra įmonės valdžioje.
3. Komisija rastą turtą registruoja ilgalaikio turto pagal panaudos sutartį žurnale ir jame apibūdina inventorizacijos metu rasto turto fizines savybes, galimus išorinius pažeidimus, kitas pastabas.

Rengiant pelno nuostolių ataskaitą (2,4,6,8 priedai) yra naudojami duomenys, susiję su ilgalaikiu materialiuoju turtu. Turto nusidėvėjimo sumos yra paskirstomos tarp pelno nuostolių ataskaitoje esančių pardavimo savikainos ir bendrųjų ir administracinių sąnaudų eilučių. Į jas yra įtraukiamos sukauptos ataskaitinio laikotarpio ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimų sumos.

Balanso ataskaitoje yra pateikta likutinė ilgalaikio materialiojo turto vertė. Suma, kuri yra nurodyta balanso A skilties 2 eilutėje „Materialusis turtas“, yra gauta iš ilgalaikio materialiojo turtonusidėvėjimo žiniaraščio. Šiame žiniaraštyje detaliau yra nurodyta, kokia buvo turto bendra pradinė vertė ir bendras sukauptas nusidėvėjimas.

Apibendrinant įmonės IMT suvestinius dokumentus pastebėta, kad įmonė rengia IMT nusidėvėjimo žiniaraštį, kuriame parodoma įsigijimo vertė, nusidėvėjimo normatyvas ir sukauptas nusidėvėjimas, inventorizacijos aprašas bei sutikrinimo žiniaraštis. Pagal inventorizacijos metu surinktą informaciją, įmonė gali ne tik susižiūrėti, ar visas apskaitoje užregistruotas turtas yra realiai įmonės žinioje, tačiau ir, ar turimas turtas yra tinkamas naudoti. Pagal tai įmonė gali spręsti atitinkamo ilgalaikio materialiojo turto atnaujinimo poreikį. Visa informacija apie ilgalaikį materialųjį turtą yra reikšminga ir reikalinga rengiant metines pelno nuostolio ir balanso ataskaitas, todėl yra sutelkiamas didelis dėmesys tinkamai turto apskaitai užtikrinti.

3. ILGALAIKIO MATERIALIOJO TURTO APSKAITOS TOBULINIMAS

Išanalizavus UAB „Namelis“ ilgalaikio materialiojo turto apskaitos politiką nustatyta, kad įmonė savo visą ilgalaikį materialųjį turtą apskaito įsigijimo savikainos būdu. Autorės nuomone, įmonė turėtų vietoj įsigijimo savikainos metodo naudoti perkainotos vertės metodą pastatams ir automobiliams.

Dabar, kai visas turtas, įskaitant ir pastatą su automobiliais, yra vertinamas įsigijimo savikainos metodu, gauti rezultatai neatitinka realybės, pavyzdžiui, pastato vertė šiai dienai. Pastatas sandėliavimui yra įsigytas 2015 m. ir iki šiol jis buvo apskaitomas įsigijimo savikainos būdu. Iki 2019 m. visos nekilnojamo turto kainos padidėjo, dėl ko turėjo atitinkamai padidėti ir įmonės turto vertė, tačiau dėl įmonės apskaitos politikos tas neįvyko. Kadangi turtas yra neteisingai įvertintas, galima teigti, kad įmonės finansinės ataskaitos, nors ir pagal skaičiavimus yra teisingos, neparodo tikrosios įmonės finansinės būklės. Įmonė, skaičiuodama kitus finansinius rodiklius, naudojo netinkamus duomenis, kas galėjo lemti neteisingų sprendimų priėmimą. Autorė siūlo, kad įmonėje kas 5 metus būtų atliktas perkainojimas.

Jeigu analizuojama įmonė 2019 m. būtų perkainojusi savo sandėlį bei turimus automobilius, pasikeistų įmonės balanso ataskaita.

Pagal 2019 metų duomenis įmonė turi:

- 450 kv. metrų sandėlis. Jo likutinė vertė 2019 m. gruodžio 31 d. buvo 33856,59 Eur.

Turtas pirktas 2012 m.

- Automobilis FIAT DUCATO, pagaminimo metai – 2017 m., įsigytas 2017 m. Jo likutinė vertė 2019 m. gruodžio 31 d. 10692,00 Eur.

- Automobilis Mercedes-Benz R350, pagaminimo metai 2011 m., įsigytas 2018 m. Jo likutinė vertė gruodžio 31 d. 13871,87 Eur.

Šio ilgalaikio materialiojo turto rinka yra aktyvi, todėl galima nustatyti, kokia jos yra tikroji vertė (4 lentelė).

4 lentelė.

Sandėlis		
Tikroji vertė (EUR)	Apskaitoje esanti vertė (EUR)	Skirtumas (EUR)
135000	33856,59	101143,41
Fiat Ducato		
Tikroji vertė (EUR)	Apskaitoje esanti vertė (EUR)	Skirtumas (EUR)
14500	10692,00	3808,00
Mercedes-Benz R350		
Tikroji vertė (EUR)	Apskaitoje esanti vertė (EUR)	Skirtumas (EUR)
13000	13871,87	-871,87

Sandėlio ir automobilių vertės apskaitoje pagal įsigijimo savikainos metodą ir pagaltikrąją vertę.(Sudaryta autorė)

Pagal 4 lentelę matome, kad didelį vertės pokytį turėjo turimas sandėlis, po to FIAT Ducato. Vertė sumažėjo Mercedes-Benz automobiliui. Pagal aktyviosios rinkos duomenis, komercinių patalpų – sandėlių 1 kvadratinis metras šiai dienai kainuoja 300 eurų, kuomet pagal apskaitoje esančius duomenis sandėlio 1 kv. metro vertė siekia 75,24 eurus, kas yra beveik 4 kartų skirtumas. Taigi, galima sakyti, kad sandėlio vertė pagal apskaitos duomenis yra smarkiai nuvertinta, kaip ir automobiliui FIAT, todėl autorės nuomone, kad nebūtų tokių didelių skirtumų tarp tikrosios vertės ir apskaitos duomenų, o finansinėse ataskaitose atsispindėtų tikroji finansinė padėtis, įmonės pastatams, automobiliams reikia naudoti perkainotos vertės būdą.

5 lentelė.

Eil. Nr.	Straipsniai	Pastabos Nr.	Turtą vertinant savikaina, Eur	Turtą vertinant perkainota verte, Eur
	TURTAS			
A.	ILGALAIKIS TURTAS		195973	300052
1.	Nematerialusis turtas		96	96
2.	Materialusis turtas		122682	226762
3.	Finansinis turtas		67773	67773
4.	Kitas ilgalaikis turtas		5422	5422
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		58403	58403
1.	Atsargos		37614	37614
2.	Per vienus metus gautinos sumos		6260	6260
3.	Trumpalaikės investicijos		7032	7032
4.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai		7497	7497
C.	ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ SĄNAUDOS IR SUKAUPTOS PAJAMOS			
	TURTO IŠ VISO		254376	358456

Turto dalies pokytis po perkainojimo 2019 m.(Sudaryta autorė)

Pagal 5 lentelę matome, kad ilgalaikio materialiojo turto straipsnio vertė ženkliai padidėjo. Toks turto padidėjimo pokytis gali turėti teigiamą įtaką siekiant pritraukti naujus investuotojus. Taip pat planuojant tolimesnes gamybos apimtis, turto panaudojimo efektyvumą. Svarbiausia, kad turtas yra atvaizduotas pagal realią jo vertę ir balansas atspindi įmonės tikrąją finansinę būklę, kas yra labaisvarbu vidiniams ir išoriniams informacijos vartotojams.

6 lentelė.

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		Turtą vertinant savikaina, Eur	Turtą vertinant perkainota verte, Eur
D.	NUOSAVAS KAPITALAS		99 743	203823
1.	Kapitalas		22757	22757
2.	Akcijų priedai			
3.	Perkainojimo rezervas			104080
4.	Rezervai		2277	2277
5.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)		74709	74709
E.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
F.	ATIDĖJINIAI			
G.	MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ĮSIPAREIGOJIMAI		154633	154633
1.	Po vieno metų mokėtinos sumos ir kiti ilgalaikiai įsipareigojimai		91166	91166
2.	Per vienus metus mokėtinos sumos ir kiti trumpalaikiai įsipareigojimai		63467	63467
H.	SUKAPTOS SĄNAUDOS IR ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ PAJAMOS			
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGIJIMŲ IŠ VISO		254376	358456

Nuosavo kapitalo pokytis po ilgalaikio materialiojo turto perkainojimo

2019 m. (Sudaryta autorė)

Pagal 6 lentelę matome, kad dėl padidėjusios ilgalaikio materialiojo turto vertės, taip pat padidėja ir nuosavo kapitalo suma. Šiuo atveju nuosavas kapitalas padidėjo šiek tiek daugiau nei 2 kartus nuo 99743 eurų iki 203823 eurų.

Analizuojant įmonės rengiamus ilgalaikio materialiojo turto dokumentus pastebėta, kad turto nusidėvėjimo žiniaraštyje (10 priedas) nurodoma bendra nusidėvėjimo suma nuo IMT įsigijimo pradžios iki skaičiuojamo laikotarpio pabaigos. Autorės nuomone, žiniaraštis turėtų būti patobulinti išskiriant nusidėvėjimo sumas į skirtingas kategorijas pagal ataskaitinius laikotarpius: iki ataskaitinio laikotarpio sukaupta nusidėvėjimo suma ir per ataskaitinį laikotarpį sukaupta nusidėvėjimo suma. Tokiu būdu įmonė galės patikrinti, ar teisingai buvo paskaičiuota ataskaitinio

laikotarpio nusidėvėjimo suma, o pastebėjus klaidą – greičiau rasti klaidos atlikimo laikotarpį.

Apibendrinant, įmonėje visam ilgalaikiam materialiajam turtui yra naudojamas savikainos vertinimo metodas. Įvertinus įmonėje esančio pastato ir transporto priemonių rinkos kainą buvo nustatyta, kad įmonėje nurodyta likutinė vertė yra ženkliai mažesnė. Todėl yra siūloma pastatams bei transporto priemonėms naudoti perkainotos vertės metodą, kuris užtikrintų teisingos finansinės būklės pateikimą finansinėse ataskaitose.

Taip pat išanalizavus įmonės apskaitos dokumentus pastebėta, kad ilgalaikio materialiojo turto žiniaraštyje nurodoma bendra nusidėvėjimo suma nuo įsigijimo momento iki skaičiuojamo laikotarpio pabaigos, todėl yra rekomenduojama nusidėvėjimo sumas išskirti į iki ataskaitinio laikotarpio sukauptas nusidėvėjimo sumas ir per ataskaitinį laikotarpį sukauptas nusidėvėjimo sumas. Įmonė materialiojo turto žiniaraštį rengia vieną kartą metuose, o nusidėvėjimą užregistruoja pagal buhalterinę pažymą. Darbo autorės nuomone, įmonė šį dokumentą įmonė turėtų rengti kas mėnesį.

IŠVADOS

1. Skirtingų autorių pateikti ilgalaikio materialiojo turto apibrėžimai tarpusavyje panašūs, t.y. nors apibrėžimai pateikiami vienais ar kitais žodžiais, jo esmė išlieka ta pati. Minima, kad šis turtas naudojamas nusidėvi. Autorių akcentuojami du svarbiausi dalykai, kad ilgalaikis materialusis turtas turi turėti savininką ir jis turi duoti ekonominės naudos, uždirba pajamas.

2. Išanalizavus UAB „Namelis“ ilgalaikio materialiojo turto apskaitą nustatyta:

Įmonė turtą pirminio pripažinimo metu vertina įsigijimo savikainos suma, o toliau apskaito savikainos metodu. Minimali ilgalaikio materialiojo turto vertė yra 500 eurų, visam turtui yra naudojamas tiesinis nusidėvėjimo skaičiavimo metodas.

Suvestinė ilgalaikio materialiojo turto apskaita yra vykdoma ataskaitinio laikotarpio pabaigoje, prieš finansinių ataskaitų rengimą. Įmonė rengia ilgalaikio materialiojo turto sąrašą su materialiai atsakingais asmenimis, nusidėvėjimo žiniaraštį, inventorizacijos aprašą ir sutikrinimo žiniaraštį. Taip pat prieš rengdami finansines ataskaitas yra atliekama inventorizacija, pildomas inventorizacijos aprašas bei suderinimo aktas. Pagal suvestinių dokumentų duomenis yra rengiamos ataskaitinio laikotarpio pelno nuostolių bei balanso ataskaitos.

3. Išnagrinėjus UAB „Namelis“ ilgalaikio materialiojo turto apskaitą pastebėta, kad įmonė visą ilgalaikį materialųjį turtą apskaito savikainos metodu. Atliktas turimo pastato ir transporto priemonių įvertinimą pagal dabartines rinkos kainas parodė, kad apskaitoje užregistruotos likutinės turto vertės yra ženkliai mažesnės. Dėl šios priežasties, įmonės finansinės ataskaitos neatspindi teisingos įmonės finansinės būklės. Autorė siūlo įmonės pastatams bei transporto priemonėms taikyti perkainotos vertės metodą

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Mackevičius, J. (2004). Apskaita. Vilnius: Mintis.
2. G. Kalčinskis (2017) „Buhalterinės apskaitos pagrindai“
3. 12-ojo verslo apskaitos standarto „ilgalaikis materialusis turtas“ metodinės rekomendacijos
<http://www.avnt.lt/assets/Veiklos-sritys/Apskaita/VAS/Metodines-rekomendacijos/2016/12-VAS-MR13-redakcijasvetainei.pdf>
4. R. Subačienė, R. Budrionytė, K. Senkus „Finansinė apskaita“
5. Kanapickienė, R. (2016) Finansinė apskaita. Vilnius
6. Stačiokas, r.; Jefimovas, b. (2002) Apskaitos organizavimo ir sąskaitybos pagrindai.
7. Mackevičiu, J. (2015). Imonių veiklos analizė
8. Deveikis, G., Budrienė, L., Dauskurdas, V., Dovidaitė, B., Galin, O., Jagminas, V., Kalčinskas G., Klimaitienė, K., R., Nagienė, A., Plačenyte, D. (2019). *Buhalterinės apskaitos žinynas*. (4-oji laida). Vilnius: Pačiolis.
9. LR Buhalterinės apskaitos įstatymas; Priega per internetą <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/TAIS.154657> [žiūrėta 2021-04-15]
10. Buhalterinės apskaitos žinynas 2019. Pačiolis
11. J. Mackevičius, R. Subačienė „Lietuvos buhalterinės apskaitos sistema: praeitis, dabartis, perspektyvos“ 2016
12. Priega internetu: <https://finmin.lrv.lt/> [žiūrėta 2021-05-03]
13. Sąskaitų planas. <http://www.avnt.lt/assets/Apskaita/VAS-2020/Pavyzdinis-saskaitu-planas.pdf>
14. Turto klasifikavimas. <http://turtovertinimas.blogspot.com/2009/03/turto-klasifikavimas.html> [žiūrėta 2021-04-15]
15. V. Bagdžiūnienė (2008) Apskaitos politika viešojo sektoriaus ūkio subjektams.
16. J. Žaptorius (2015) Finansinė apskaita
17. Priega internetu: https://www.vmi.lt/aukcionas/lt/nekilnojamas_turtas/ [žiūrėta 2021-05-03]
18. Priega internetu: <https://integre.lt/ilgalaikis-turtas/> [žiūrėta 2021-05-03]
19. Priega internetu: <http://zodynas.vz.lt/ilgalaikis-materialusis-turtas> [žiūrėta 2021-05-03]

20. Prieiga internetu: <https://www.esavadai.lt/dokumentai/7793-ilgalaikio-materialiojo-turto-apskaitos-tvarkos-aprasas/> [žiūrėta 2021-05-03]

PRIEDAI